

Sabina Burkeljca

Peter Svetina: *Kako zorijo ježevci.*

Dob pri Domžalah: Miš, 2015.

Peter Svetina je pisatelj, pesnik, prevajalec, urednik in literarni znanstvenik; je eden vrhunskih sodobnih slovenskih ustvarjalcev za otroke. Za svoja dela je prejel najvišja priznanja in nagrade ter nominacije. Iz izkušenj pišem, da otroci v šoli njegove knjige dobro sprejemajo, uvrščene so na sezname domačega branja, bralne značke ter druge bralne sezname, avtor se z veseljem odzove na povabilo in srečanje v živo, kar je za mlade motivacija in dodatna spodbuda za branje njegovih del.

V najnovejši knjigi *Kako zorijo ježevci* v pisateljevem prepoznavnem pisanju uzremo bogastvo jezika, zgodbenosti, melodike (kar slišim glasno avtorjevo prebiranje *Ježevcev*, njegove premolke in melodijo besed), duhovitosti ter sporočilnosti. Inovacija Svetinovega pisanja se kaže v povezavi estetskega, etičnega in spoznavnega – čutimo jo kot celoto. *Ježevci* so sicer knjiga za otroke, s kakovostjo in bogato sporočilnostjo pa je to knjiga za vse bralstvo, ne glede na starost. Dobra knjiga za otroke je dobra tudi za odraslega bralca, obratno pa to seveda ne drži vedno (odvisno je od čustvene in spoznavne starosti mladega bralca).

Kako torej zorijo ježevci, kaj prinašajo v naš svet? Kdo sta Helge in Nikozija? In ves preostali pestri svet živali pisanih imen? Kaj nam pripovedujejo? Jih znamo slišati?

Sama berem (mladinske) knjige predvsem skozi oči knjižničarke pedagoginje, ki vstopa v ranljivi svet mladih in prek kvalitetnih knjig prižiga lučko sredi morja. Knjiga je lahko svetilnik; tako kot je Nikoziji ves čas jasno, da je ta svetilnik Helge. Mislim, da se tudi pisatelj zaveda, kaj da besedna lepota otroku – lahko mu pomaga v okolju, ki sicer ni najprijaznejše. V času, ko sem prebirala knjigo, o kateri teče beseda, sem vzporedno prebirala (po na-ključ-ju?) knjigo slovenske zdravnice in psihoterapevke dr. Sanje Rozman *Pogum: kako preboleti travmo* (Modrijan, 2015). Pred resnico si mnogi zatiskajo oči in morda ni primerno mesto,

da ne bi ježevci po krivici hodili v senci, a si bom vseeno drznila zapisati nekaj besed o tem – v luči lepote in zdravljenja otroške duše, zapišem, da imajo nekateri otroci, zlorabljeni (čustveno, fizično, spolno) žal samo ta svet (če jih knjige najdejo ali oni njih – tu je velika vloga nas mentorjev/motivatorjev branja). Ti otroci v svetu lepote besed uzrejo Helgeja in Nikozijo, s katerima popotujejo po pokrajini, ki ni kruta, sovražna, ki jih s svojo estetskostjo in sporočilnostjo objame in napolni z lepim; tu se smeji in sprostijo, ta svet iz besed (in podob) je lep, ni grozeč in nevaren. O tem pišem, saj se zavedam tega, kar pravi Rozmanova, da bi rada rekla, da je zlorab malo, da so osamljeni primeri, a temu žal in še enkrat žal, ni tako. Ko se otrok stisne k lepoti besed, mu to pomaga. Otroku nujno potrebuje sonce, deželo smehljajev, zato takšne knjige zdravijo z objemom besed. Pa ne samo zlorabljene, osamljene, zanemarjene otroke, ki jih je več kot preveč; učijo tudi one druge (srčno upam, da jih je več), da bi znali biti človeški, topli, odprti, pristni do tistih prvih, ki jim ni tako lepo. Sama vidim veliko vlogo (mladinske) literature pri tem. Branje in ponotranjenje lepote je za otroke pomembno in potrebno. Res je že čas, da literarna veda, psihologija, psihoterapija in še katera veda stopijo v isti čoln glede literature in opolnomočenja človekove duše. Zgodbe dokazano zdravijo popačen pogled na svet, zdravijo tudi preventivno, torej odpirajo k sočutju, razumevanju, toplini, in tako obogaten človek, s ponotranjeno lepoto, ne bo ranil drugega. Prek zgodbe jasno začutim njegovo stisko, razumem svet iz drugega zornega kota, ne da bi sam šel po isti poti. Zato so kvalitetne leposlovne knjige po mojem mnenju tako pomembne. Bije že minuta do poldneva, da se na tem področju literature zgodijo premiki in se meje med posameznimi področji sprostijo in razprejo.

Vrnimo se nazaj k ježevcem. Svetina je mojster besedišča – besede izbira (tudi živali in njihova imena so posebna, prav tako kot eksotične živali, npr. Genadij, Krizantema, Valerijan, Nikozija, Astor ...), jezik ni preobložen, raje ima manj in tisto pravo, stavki so kratki, povedni. Samostalniki pogosto stojijo sami, ne potrebujejo veliko pridevnikov, z glagoli pove dovolj: “Plača jih in jih obleče. Odhaja.” Melodijo in zven dosega s ponavljanji (npr. “Lukež Svit je podlasec, podlasec je.”), tudi z odsekanostjo. Pisatelj se igra z besedami, konci zgodb niso pričakovani, ravno nasprotno. V vseskozi prisotnem humorju zaslutimo kritiko družbe, grajanje klišejskosti, tudi izgubo igrivosti, sproščenosti tega sveta. Duhovitost se kaže tudi v značajih in življenju živali, ki jih v teh kratkih zgodbah najdemo za pravi živalski vrt (tudi v poprejšnjih knjigah, npr. v *Modrosti nilskih konjev*), na primer pri lenivcih, ki pozabita celo, kako jima je ime (*Kaj že?*). Kar slišim otroški smeh na vsa usta. Podoben odziv bo verjetno

sprožil stavek “avtobus ne vozi, ker nima sončne kreme” (*Kako je sivka, če je lila*).

Pisatelj se v knjigi zaveda svojega poslanstva (vem, precej izrabljena beseda, a tukaj povsem na mestu), piše tudi zato, da bi bilo mladim lepo, iz iglic bodic (*Astorjeva slika*), zna ustvariti pesem/sliko. Torej, tudi iz bodic (torej bolečine) se da ustvariti lepoto. Pisatelj je ustvarjalec lepega sveta. Je svetilnik. K nam ne prihaja na obisk, podarja nam ga (*Obisk s kupom vprašanj*).

Svetinova izvirnost se kaže tudi v rešitvah nenavadnih problemov. Nesrečna vidra Angelca ne ve, v katero smer naj gre, in Helge najde način, da gre vsepovsod (*Takole, reče Helga*), ali pa, koga moramo v življenju zares premagati, če sploh koga/kaj (*Tekma s časom*). Ne pozabimo na gorileževo “dirkanje” (in hujšanje) na motorinu na malico, ki jo preskoči, ker se pelje tako počasi. Pisatelj bolj kot da bi svet grajal, gradi lepšega, boljšega, toplejšega (*Kajmebriga*). Čričku Genadiju je treba večkrat pokazati, da mendranje ni lepo. Mu bo že sčasoma postalo jasno, mu bomo pa večkrat pokazali. Tudi zelena zavist ne obrodi dobre solate (*Helge in zelena zavist*). Subjektivno zapisujem, da je ena mojih najljubših v zbirki zgodb *Helge in čudna misel*, ki s pomočjo preprostosti, ki je seveda izčiščenost pisateljevih misli, pove, kako se razplesti iz čudnih misli. Dober nasvet, ni kaj.

Življenje Svetinovih ježevcev je lepo, toplo; absurd tu dobi nove razsežnosti, nove konotacije; to ni razgrajen svet, kjer vse razpada, nasprotno, z njim (se) zgradi nekaj toplega, celovitega. Odpadejo vsi “kaj bodo rekli drugi” in nam je preprosto lepo.

Naj se ustavim še pri ilustracijah Damijana Stepančiča, ki zaokrožajo izvirnost in duhovitost ter sproščenost besedila, hkrati pa stojijo same zase, pripovedujejo/dopolnjujejo/širijo pisateljevo besedo.

Že pripenjam *Ježevce* na priporočilni seznam kvalitetnega branja za otroke na šoli. Prepričana sem, da se bodo radi in pogosto družili z njimi – pomagali jim bodo (pre)živeti v tem svetu, dokaj zapletenem za otroštvo. Postali bodo most (*Nikozija, Helge in še sreča*), zidov je na tem svetu tako že veliko preveč.

Naj za konec še parafraziram pisatelja: In sediva (bralec in knjiga). Pa gledava ta svet, ki je lep. Ampak včasih čisto malo manj.

Zdaj lepši z dobro knjigo več.